

vízvezető árkok futnak, azoktól É-ra egykori érmeder húzódik. A település D-i szélén felszíni épületek oszlophelyeit bontottuk ki.

A gödrök kerek vagy ovális alakúak, faluk egyenesen szűkülő, egyenesen vagy ívelten bővülő, aljuk egyenes vagy ívelt. A feltárt cölöphelyek több esetben szabályos rendszerben jelentkeztek, de a felszíni, faszerkezetes építményeket a nyomvonal szűkös volta miatt nem minden esetben lehetett rekonstruálni. Mindössze a 23. és a 24. objektumok esetében tudtuk megfigyelni, hogy az 5 cölöplyuk, két Ny–K irányú, egymással párhuzamos tengely mentén helyezkedett el. A felszíni épület az egyetlen félig földbe mélyített, egyenesen szűkülő falú, téglalap alakú, É–D hossz tengelyű ház mellett, attól D-re került elő. Az építmény közepén, ill. az É-i, hosszanti faltól kb. 50 cm-re további két cölöphelyet bontottunk ki. A vízvezető vagy kerítő funkciójú árkok Ny–K, ÉNy–DK vagy ÉK–DNy irányúak, faluk ívelten vagy egyenesen szűkülő, aljuk ívelt. A lelőhely déli részén, a sárga, homokos altalajon kerek, vörösre átégett tűzhely nyomát dokumentáltuk.

A leletanyag egy részét korongolt, szürke hombár-, duzzadt peremű tál-, vízszintesen kihajló, síkozott peremű tál- és korsótöredékek, másik részét kézzel formált fedő- és fazéktöredékek alkotják. Az egyik gödörből egy 10 cm magas, kézzel formált bögre került elő. Két-három objektumban római importedény-töredékeket (terra sigillata, vörösre festett tál) is találtunk. A használati tárgyak közül őrlő- és fenőkövek, edények aljából vagy oldalából kialakított orsókarika, ill. állati hosszúcsontból készített, egyik oldalán simára csiszolt felületű csontkorsolya-töredék említhető meg. Az állatcsontok között megtalálhatók a sertés-, kutya-, szarvasmarha- és lómaradványok. A településrészlet a felszínre került leletanyag alapján a Kr. u. 2–3. századra keltezhető.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a kecskeméti Katona József Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Botyán Katinka, Császi Dávid, Molnár Zsolt technikusok.

GULYÁS GYÖNGYI

108. Bugac, Monostori-erdő K-i oldala (KÖH 69229)

(Bács-Kiskun megye) B, Sza, Kö, I

A lelőhely Bugac belterületétől DK-re, a Monostori-erdő és a Galambos-éri-csatorna egyik ágát kísérő Zsomborrét között található. A Horvát Tranzit gázszállító vezeték építéséhez kapcsolódó terepbejárás során azonosított lelőhely (HT-11.) hosszanti, É–D-i tengelyében a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai 2009. augusztus 17. és szeptember 17. között végeztek megelőző régészeti feltárást, 1741 m²-en.

Az objektumok elsősorban a kutatható terület középső és D-i részén jelentkeztek, közepes intenzitással.

A lelőhely É-i végétől kb. 400 m hosszan, a felső, szántott humuszréteg alatt további három eltemetett humuszréteget figyeltünk meg, amelyeket futóhomok-rétegek választottak el egymástól. Mind a négy rétegben régészeti érintettséget mutattunk ki. A kijelölt nyomvonalszakasz D-i, mélyebben fekvő részén ez a fajta rétegződés megszűnt, a 30–70 cm vastag humuszréteg alatt közvetlenül jelentkezett a szürke, homokos-agyagos altalaj.

Összesen 101 objektumot tártunk fel, amelyek közül 3 kora bronzkori, 91 szarmata kori, 2 középkori, míg 5 ismeretlen korú volt. A szarmata teleprészlet leggyakoribb jelenségei a gödrök és az árkok voltak. Emellett 2 földbe mélyített házat is kibontottunk, amelyek egyike teljes terjedelmében a kutatható területen belülré esett. Tetőszerkezetét egyetlen, központi cölöp tartotta. A ház gödrét másodlagosan felhasználták egy füstölő megépítése alkalmával, melynek kürtőjét beomlott állapotban találtuk meg.

Több, a szarmata telepek esetében megszokott jelenség hiányzott a bugaci lelőhelyen. A sajátos talajszerkezet miatt nem kerültek elő például a jellegzetes méhkas alakú tárológödrök, az ezekre jellemző hamus, salakos, kormos, paticsos betöltéssel. A nagy mennyiségű leletanyag helyett ezen a lelőhelyen meglehetősen kevés kerámia és állatcsont látott napvilágot. A patics hiánya az objektumokban arra utal, hogy az építkezések során nem az agyag volt az elsődleges alapanyag, hanem a futóhomok és a helyben bányászott mész keverékével pótolták azt, amelynek nyomait több alkalommal regisztráltuk.

A kora bronzkori, a Makó-kultúrához sorolható szórványos leletanyagból egy belsődíszes, talpas tál töredékét érdemes kiemelni.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a kecskeméti Katona József Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Czegléczki Tibor, Szabados György, Szöllősi Géza technikusok.

DEÁK ANDREA

109. Bugac, Szentkút-ér (KÖH 69225)

(Bács-Kiskun megye) Á

A lelőhely Bugac községtől K-re, a Bugac–Kiskunfélegyháza út É-i szomszédságában, egy lankás dombon található. A Horvát Tranzit gázszállító vezeték építését megelőzően 2009. október 20. és november 4. között, 5 m szélességben, 110 m hosszan folytattak megelőző feltárást a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai az előzetes terepbejárások során azonosított lelőhely (HT-5.) középső területén.

Egy Árpád-kori telep nyomaira bukkantunk. Egy félig földbe mélyített, téglalap alakú, cölöphelyes ház mellett két további objektumról is feltételezhető, hogy épület volt, ám ezen objektumok nagyobb része kívül esett a feltárássra kijelölt területen. Kibontottuk 5 árok

részletét is, melyek közül egy bizonyosan újkori, míg a továbbiak az Árpád-kori telephez tartozhattak. Az előkerült 14 gödör mindegyike kicsi vagy közepes méretű, sekély objektumnak bizonyult. Ezekben a jelenségeken kívül egy, az altalajra épített külső kemencét dokumentáltunk. Ennek érdekessége, hogy a sütőfelület alatt nem kerámiaréteget, hanem átégett állatcsontokat találtunk. Az objektumokból csekély mennyiségű kerámia és állatcsont került felszínre, a telep korának meghatározását néhány cserépbogrács peremtöredéke tette lehetővé.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a kecskeméti Katona József Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Kulcsár Zoltán, Kulcsár Zoltánné, Frank Tamás technikusok.

HARGITAI ANDRÁS

110. Bugyi, Nagylapos

(KÖH 74877)

(Pest megye) I

A jelentést lásd a kötet 114. oldalán!

MIKLÓS ZSUZSA

111. Bükkaranyos, Aranyosi lakópark

(KÖH 75043)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Pa?, U

A település 727/1-745 hrsz. ingatlanjainak területén 2009 áprilisában lakóövezet kiépítését kezdték meg. Az ivóvíz- és szennyvízvezetékek lefektetéséhez, valamint az út- és járdahálózat kiépítéséhez kapcsolódó régészeti megfigyelések (április-szeptember) során egy kb. 1 ha nagyságú területen 3 db hidrokvarcit kovaszilánkot és egy őskori kerámiát találtunk. Régészeti jelenségeket és régészeti objektumokat nem sikerült azonosítani. A rétegtani viszonyok intenzív erózióra utalnak, így feltételezhető, hogy egy a mai település irányába természetes úton lemosott őskőkori és/vagy őskori régészeti lelőhelyről van szó.

SZOLYÁK PÉTER

112. Bükkábrány, Bányaterület

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U

Kőkúti-dűlő II. (KÖH 55316): 2009-ben a 2007-2008-ban Selján Éva és Veres János által kutatott újkőkori lelőhely próbaásatással körülhatárolt DK-i részének feltárását végeztük el 4540 m² felületen a bánya fejlesztési területén. Az előkerült 38 objektumból három újkori árokra kivéve valamennyi a középső neolitikus AVK és szakálhái kultúra népességének hagyatéka. A feltárt objektumok közül a legjelentősebbek az ÉNy-DK hossz tengelyű, nagyméretű AVK agyagkitermelő gödrök, amelyek a legtöbb leletanyagot is tartalmazták. Közöttük házakhoz köthető cölöplyukrendszereket nem sikerült megfigyelni. A leletanyagról általában elmondható, hogy feltűnően kevés benne a kőeszköz és az állatcsont, ezzel szemben

hatalmas mennyiségben került elő patics, közöttük áglenyomatos darabok is. A korszakra jellemző kerámiaanyagban megtalálható volt néhány háromszög alakú stilizált arcábrázolás, idol(?) lábtöredéke, agyaggyöngy is. A szakálhái kultúra településéhez néhány kerek, függőleges falú tárológödört sorolhatunk.

Kőkúti-dűlő III. (KÖH 55317): A hatástanulmány szerint kis leletsűrűségben őskori kerámiát gyűjtöttek a II. lelőhelytől ÉK-re kb. 720 m-re, egy kb. 30×30 m-es felületen. A terület 60-85 m hosszúságú, 3,5 m széles szondázó árkokkal történő próbaásatása során csak a szántott rétegből került elő néhány őskori edénytöredék, patics és kőeszköztöredék, régészeti objektumot nem találtunk.

Kivételes-Első-dűlő V. (KÖH 55319): A II. lelőhelytől D-re található mélyedés túlsó partján, a 2007-2009-ben feltárt neolitikus teleptől kb. 120 m-re a bánya fejlesztési területét vizsgáló örökségvédelmi hatástanulmány 100×50 m-es felületen lokalizált őskori lelőhelyet. A terület próbaásatása során egyetlen régészeti objektumot, egy nagyméretű amorf agyagkitermelő gödört találtunk, amelyből újkőkori (AVK) leletanyag (edénytöredékek, kőeszköz, patics) került elő.

CSENGERI PIROSKA – SIMON LÁSZLÓ

113. Bükkzsérc, Hódos-tető

(KÖH 59912)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, V

A részletes tanulmányt lásd a kötet 19. oldalán!

V. SZABÓ GÁBOR

114. Cirák, Dinnyés-domb

(KÖH 73845)

(Győr-Moson-Sopron megye) Ő, Kö

2009. októberben helyszíni szemlét tartottam Cirák határában, a szélrózsa felé telepítésére kijelölt területeken.

A községtől K-re a Répce közelében fekvő Dinnyés-domb felszínén (a frissen átforgatott, poros talaj ellenére) szép számmal került elő őskori és középkori kerámiaanyag, valamint néhány patics és kötődék. A lelőhely intenzitását és kiterjedését később kedvezőbb észlelési körülmények között lehetne pontosítani.

TAKÁCS KÁROLY

115. Csanádapáca, Túri-domb

(KÖH 1006)

(Békés megye) Kö

Orosházi lakos leletbejelentése nyomán 2009. február 5-én megtekintettem a csanádapácai helytörténeti gyűjteményt, melyben a középkori Apáca területéről származó régészeti leleteket is őriznek. A lelőhely régóta ismert a régészeti szakirodalomban. Az 1930-as években Bálint Alajos folytatott itt ásatásokat. 1980 októberében bejelentés nyomán a BMMI küldött ki egy régészt, aki